

«Πώς επιδιορθώνεται μια χώρα»: Συζήτηση με τον π. Βασίλειο Θερμό στο «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...»

/ [Ενορίες](#)

Εάν βρεθούν ηγέτες έντιμοι οι οποίοι θα επιδιώξουν να αντιμετωπίσουν την ανομία, δεν θα την ανεχθούν πια και θα σεβαστούν τους θεσμούς, τότε αρκετά μεγάλη μερίδα της κοινωνίας θα τους ακολουθήσει. Αυτό δημιουργεί μια νέα κατάσταση και αργότερα, συν τω χρόνω, εμπεδώνεται σιγά-σιγά και στις νεότερες γενιές.

• Του Σταμάτη Μιχαλακόπουλου / Ι. Ν. Ευαγγελιστρίας Πειραιώς

Στο «Ενοριακό Αρχονταρίκι» του Ιερού Ναού Ευαγγελιστρίας Πειραιώς και στο πλαίσιο του προγράμματος «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...», την Παρασκευή 10 Οκτωβρίου, ο Θεολόγος κ. Δημήτρης Γκαλημανάς, Υπεύθυνος του βιβλιοπωλείου “Παρουσία” φιλοξένησε τον Συγγραφέα π. Βασίλειο Θερμό, Δρα Θεολογίας, Ψυχίατρο παιδιών &

εφήβων, πρ. Καθηγητή στην Ανωτάτη Εκκλησιαστική Ακαδημία Αθήνας, σε μία συζήτηση για το βιβλίο του συγγραφέα «Πώς επιδιορθώνεται μια χώρα: Ψηφίδες διάγνωσης και ανθολόγιο προτάσεων» που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις “Αρμός”.

Το βιβλίο είναι το δεύτερο του συγγραφέα με κοινωνικοπολιτικό προβληματισμό και περιλαμβάνει σύντομα κείμενα τα οποία αποτέλεσαν αρθρογραφία πάνω στην επικαιρότητα, από το 2018 έως το 2024, κρίνουν κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα, ζητήματα νοοτροπιών, αλλά ταυτόχρονα προσπαθούν να κάνουν και προτάσεις.

Μιλώντας για την λέξη “επιδιορθώνεται” που υπάρχει στον τίτλο, ο π. Βασίλειος παρατήρησε ότι διορθώνουμε συνήθως ένα λάθος, αλλά η εντύπωσή του απ’ την κατάσταση της χώρας μας, είναι ότι ο δημόσιος βίος μας δεν περιλαμβάνει απλώς λάθη τα οποία πρέπει να διορθωθούν. Περιλαμβάνει ζημιές και οι ζημιές απαιτούν επιδιόρθωση, αφού η ζημιά είναι κάτι παραπάνω από λάθος.

«Θέλω να πω με αυτό ότι η χώρα μας έχει συσσωρεύσει πλήθος τέτοιων βλαβών στον κοινωνικό ιστό, στο δημόσιο τομέα, στην πολιτική κουλτούρα, στις νοοτροπίες της κοινωνίας, σε πολλούς τομείς οι οποίες απαιτούν επιδιόρθωση. Το να διορθωθεί ένα λάθος είναι σχετικά πιο εύκολο αν υπάρχει βούληση. Εδώ όμως έχουμε μία δυσκολία στην επιδιόρθωση χρόνιας βλάβης. Σε αρκετά σημεία του βιβλίου τονίζω ότι η αλλαγή εσφαλμένων νοοτροπιών και η επιδιόρθωση προβλημάτων που χρονίζουν, ουσιαστικά απαιτεί μία συνεργασία ευρύτερη.»

Δεν είναι έργο μιας κυβέρνησης μόνο, τόνισε, αλλά ένα από τα προβλήματα και μια από τις ζημιές που έχουμε πάθει, είναι ότι μας λείπει η κουλτούρα συνεργασίας μεταξύ των κομμάτων. Και επίσης απαιτεί και βούληση από το λαό. Δηλαδή ακόμη και αν κάποιοι ηγέτες έπαιρναν την πρωτοβουλία για κάποια τολμηρά μέτρα, υπάρχει ενδεχόμενο μια μερίδα του λαού να το εμποδίσει αυτό. Αλλά φυσικά υπάρχει και μια μερίδα του λαού η οποία θα ανακουφιστεί γιατί το ζητάει.

Ο π. Βασίλειος στο βιβλίο του εντοπίζει ότι σαν λαός και σαν χώρα παραλάβαμε πολύ καλούς θεσμούς, αλλά είχαμε φτωχή θεσμική συνείδηση και ελλιπή εσωτερίκευση αυτών των συγκεκριμένων θεσμών. Η Ελλάδα ήταν το πρώτο από τα βαλκανικά κράτη το οποίο ανεξαρτητοποιήθηκε, αλλά εκτός αυτού και τα συντάγματά της ήταν αρκετά προοδευτικά. Οι θεσμοί που προβλέπονταν και συνεχίζουν να προβλέπονται είναι αρκετά ισχυροί, που φυσικά χρειάζονται διορθώσεις και τροποποιήσεις.

Το πρόβλημα είναι ότι στην πράξη, σ' αυτά τα 200 χρόνια ελεύθερου βίου, δεν υποστηρίζονται οι θεσμοί από τη νοοτροπία και των ίδιων των πολιτικών και της κοινωνίας. Δηλαδή το έλλειμμα θεσμικής συνείδησης χαρακτηρίζει και τους ηγέτες και το λαό και επιπλέον υπάρχει και σήμερα ακόμη η πελατειακή σχέση.

«Η θεσμική συνείδηση απαιτεί μια ψυχική εσωτερίκευση των θεσμών. Δηλαδή απαιτεί να καταστήσουμε τον τρόπο με τον οποίο υπάρχουμε στον κόσμο και στην κοινωνία και πολιτικό όραμα. Αυτό δεν έχει επιτευχθεί για μεγάλη μερίδα της κοινωνίας. Δηλαδή υπάρχει μία προσδοκία να λειτουργούν οι θεσμοί όταν μας συμφέρει η λειτουργία τους, αλλά δεν έχουν γίνει ψυχική μας πραγματικότητα και με τον τρόπο αυτό υπονομεύονται διαρκώς οι θεσμοί.»

Για να επέλθει η εσωτερίκευση των θεσμών, ο π. Βασίλειος κάνει την υπόθεση ότι εάν βρεθούν ηγέτες έντιμοι οι οποίοι θα επιδιώξουν να αντιμετωπίσουν την ανομία, δεν θα την ανεχθούν πια και θα σεβαστούν τους θεσμούς, τότε αρκετά μεγάλη μερίδα της κοινωνίας θα τους ακολουθήσει. Αυτό δημιουργεί μια νέα κατάσταση και αργότερα, συν τω χρόνω, εμπεδώνεται σιγά-σιγά και στις νεότερες γενιές.

Η μετατόπιση των αξιών πήγε προς την έννοια του ευδαιμονισμού που πια δεν γνωρίζει σύνορα κομμάτων. Δηλαδή ο ευδαιμονισμός έγινε όραμα για όλες τις παρατάξεις και είναι μεγάλος αντίπαλος της θεσμικής συνείδησης. Ουσιαστικά δεν υπήρξε ποτέ σε αυτούς τους δυο αιώνες ανεξάρτητου κράτους μία πολιτική κουλτούρα της κοινωνίας, της βάσης δηλαδή, η οποία να νοιαζόταν για το δημόσιο συμφέρον. Η έννοια του δημόσιου συμφέροντος δεν υπάρχει και όπως παρατήρησε ο π. Βασίλειος, ο Έλληνας μπορεί να θυσιάσει ο ίδιος για την οικογένειά του αλλά δεν τον ενδιαφέρει καθόλου το δημόσιο συμφέρον. Από το κράτος περιμένει πάρα πολλά, ενώ το υπονομεύει ο ίδιος με ποικίλους τρόπους.

Και αυτό είναι ένα ζήτημα το οποίο πέρα από την πολιτική βούληση, το αν κάποιοι ηγέτες δράσουν διορθωτικά, απαιτεί πολύ δουλειά και στο σχολείο, στην εκπαίδευση. Βέβαια απαιτεί εργασία στην οικογένεια από τους γονείς εκείνους οι

οποίοι τα αντιλαμβάνονται αυτά., απαιτεί και από την Εκκλησία αντίστοιχη εργασία.

Ο π. Βασίλειος αναφέρεται ακόμη στο βιβλίο του, στις “φυλές” της ελληνικής κοινωνίας που δεν είναι τοπικές κουλτούρες οι οποίες διαφέρουν, αλλά είναι ομάδες, στρώματα της ελληνικής κοινωνίας που χαρακτηρίζονται από εντελώς άλλο πολιτισμικό όραμα., σχεδόν ασύμβατο.

Αυτοί οι άνθρωποι συνυπάρχουν μέσα σε μία κοινωνία, αλλά δυστυχώς δεν συνυπάρχουν με σεβασμό. Γιατί εννοείται ότι είμαστε διαφορετικοί, αλλά λείπει αυτός ο σεβασμός, κάτι το το οποίο βλέπουμε πάρα πολύ στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπου επικρατεί επιθετικότητα, υβρεολόγιο, μια κατάσταση δηλαδή η οποία είναι πολύ θλιβερή. Κάθε κοινωνία σε κάθε χώρα θα έχει ποικιλία, σκεφτόμαστε διαφορετικά, αλλά πρέπει να μάθουμε να συνυπάρχουμε, να μας ενώνει κάτι κοινό.

«Η διαφορά είναι ευλογία και ισχύει αυτό για όλα τα σύνολα. Χρειαζόμαστε τις διαφορετικές νοοτροπίες οι οποίες άλλοτε έχουν προέλευση τοπική και άλλοτε άλλες αιτίες. Το πρόβλημα για μια χώρα γεννάται όταν τη διαφορά τη βλέπουμε ως απειλή, όχι ως ευλογία, δηλαδή ευκαιρία συμπληρωματικότητας. Τέτοιες διαφορές η χώρα μας δυστυχώς τέτοιες νοοτροπίες, έχει να δείξει πολλές.

Ας πούμε, μαστίζεται η χώρα μας εδώ και πάνω από 100 χρόνια, απ’ τις συνέπειες του εθνικού διχασμού. Λογικό είναι, υπάρχουν διαφορετικά κόμματα, άλλες εκτιμήσεις, Αλλά ο εθνικός διχασμός το 1915 και μετά έφτασε σε σημεία μεταφυσικής πια έχθρας, δηλαδή δαιμονοποιήθηκε ο αντίπαλος.»

Σε άλλο σημείο του βιβλίου του, ο π. Βασίλειος αναφέρεται στη φιλαναγνωσία σαν ερέθισμα ευρύτερης παιδείας. Σημειώνοντας πως είναι μία πολύ θλιβερή ιστορία να υπάρχουν μεγάλα ποσοστά ανθρώπων οι οποίοι δεν διαβάζουν ποτέ κανένα βιβλίο. Εδώ δεν έχουμε μόνο ότι πρέπει το σχολείο να ενισχύσει τη φιλαναγνωσία και χρειάζεται στρατηγική σε όλες τις βαθμίδες για να αγαπήσουν τα παιδιά το βιβλίο. Αλλά είναι ότι και ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η διδασκαλία και τα διδακτικά βιβλία τα οποία παρέχονται, κάνουν τους ανθρώπους να μη θέλουν να διαβάσουν πια μετά.

Πρώτα οι μεσήλικες και οι ηλικιωμένοι αιχμαλωτίστηκαν από την τηλεόραση πριν έρθουν τα έξυπνα κινητά και κατόπιν ήρθαν οι συσκευές αυτές. Και τώρα οι συσκευές αυτές βρέθηκαν στα χέρια των νέων ανθρώπων οι οποίοι ήδη δεν διάβαζαν. Αν είχε αγαπήσει τη μελέτη η κοινωνία αυτή, αυτό θα δημιουργούσε ένα ανάχωμα.

«Αν η χώρα ήταν ένας άνθρωπος θα λέγαμε ότι θα χαρακτηριζόταν από αντιφάσεις πολλές, από ναρκισσισμό σε συνδυασμό με αίσθημα μειονεξίας και κατωτερότητες. με συμπεριφορές κακομαθημένου ανθρώπου ο οποίος δεν ανέχεται να υπάρχουν κανόνες ή θεωρεί ότι αυτός ειδικά μπορεί να παραβιάζει τους κανόνες. Και επίσης ο άνθρωπος αυτός θα χαρακτηριζόταν και από έντονες επιθετικές ενορμήσεις, μια εσωτερική επιθετικότητα την οποία δεν ξέρει πώς να τη χειριστεί δηλαδή και κατά καιρούς προς τα έξω ή αυτοκαταστροφικά.»

Η αυτοκαταστροφικότητα του ασθενούς που λέγεται Ελλάδα, φανερώθηκε σε εμφυλίους πολέμους, σε διχασμούς, σε εθνικές συμφορές. Αλλά εκτός από αυτά τα εντυπωσιακά που έχουν ένα εκρηκτικό χαρακτήρα, φανερώνεται αργά και σταθερά, σε χρόνια βάση, το γεγονός ότι το δημόσιο συμφέρον καταπατάται, υπονομεύονται οι θεσμοί, υπάρχει οικονομική αιμορραγία, όλα αυτά είναι αυτοκαταστροφικά σημάδια.

Απ' την άλλη αυτός ο ασθενής, η Ελλάδα, έχει θαυμάσια χαρίσματα, αν δούμε πως έχουμε πολύ υψηλό ποσοστό επιτυχημένων επιστημόνων και των γραμμάτων εκτός συνόρων. Αλλά και εδώ έχουμε ανθρώπους οι οποίοι είναι έντιμοι, αγωνίζονται ενάντια στο ρεύμα αυτό που περιεγράφηκε, ανθρώπους οι οποίοι στον τομέα τους καταβάλλουν ηρωικές προσπάθειες.

Και ο π. Βασίλειος στο κλείσιμο της συνάντησης επέλεξε κάποιες εκφράσεις από την προσευχή προς το Άγιο Πνεύμα, που είναι Παράκλητος. «Μας παρηγορεί το Πνεύμα της αληθείας και του ζητάμε “σκήνωσον εν ημίν και καθάρισον ημάς από πάσης κηλίδος”. Χρειαζόμαστε ως λαός και παρηγοριά και αλήθεια και μετάνοια και κάθαρση.»

